

Mateusz Lewandowski,
Mariusz Kuryłowicz,
Marcin Mazurek,
Agnieszka Pytka

Poczucie bezpieczeństwa funkcjonariuszy Służby Więziennej pełniących służbę na stanowisku monitorowego – raport z badań

A Sense of Security in the Penitentiary Service as a Surveillance Officer – a Research Report

Niniejszy artykuł stanowi wstęp do rozważań na kanwie wniosków z badań realizowanych przez Instytut Penitencjarystyki Stosowanej Szkoły Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości. Przeprowadzone badania są odpowiedzią na kluczowe pytania dotyczące poczucia bezpieczeństwa funkcjonariuszy Służby Więziennej pełniących służbę na stanowisku monitorowego w zakresie realizowanych zadań ustawowych.

Prezentowany materiał stanowi przegląd wyników badań zrealizowanych w ramach projektu pt. *Miejsce i rola stanowiska monitorowego jako elementu warunkującego skuteczność systemu ochrony jednostki penitencjarnej*. W artykule przedstawiono najistotniejsze zagadnienia wynikające z badań przeprowadzanych na grupie 388 monitorowych – funkcjonariuszy Służby Więziennej. Materiał zawiera sądy i opinie monitorowych w zakresie dotyczącym organizacji służby, jej optymalizacji oraz angażowanych sił i środków.

Istotna część artykułu to zagadnienia dotyczące problematyki suicydalności i jej prewencji w ujęciu technicznym, identyfikacji zagrożeń oraz rozwiązań na rzecz doskonalenia procesu w ujęciu prawnym organizacyjnym i technicznym. W całości przedstawiona problematyka odnosi się do wzmocnienia bezpieczeństwa funkcjonariuszy działu ochrony w ujęciu bezpieczeństwa fizycznego i prawnego. W artykule podkreślono znaczenie stanowiska monitorowego dla realizacji procesu bezpieczeństwa osób osadzonych i bezpieczeństwa jednostki penitencjarnej.

Słowa kluczowe: stanowisko operatora systemu dozoru wizyjnego, bezpieczeństwo jednostek penitencjarnych, ergonomia stanowiska, bezpieczeństwo.

This article is an introduction to the considerations based on the conclusions of the research carried out by the Institute of Applied Psychology at the School of Justice. The conducted research is the answer to the key questions regarding the sense of security of the Prison Service officers serving as a monitor in the scope of statutory tasks. The presented material is an overview of the research results of the project entitled The place and role of the monitoring station as an element determining the effectiveness of the penitentiary unit's protection system. The article presents the most important issues that arise from research conducted on a group of 388 monitors – officers of the Prison Service. The material contains the judgments and opinions of monitors regarding: organization of the service, its optimization and the scope of forces and resources involved. The essence of the article are issues related to the issue of suicidality and its prevention in technical terms, identification of threats and solutions for improving the process in legal, organizational and technical terms. The issues presented in their entirety relate to the strengthening of the security of the officers of the security department in terms of physical and legal security. The article emphasizes the importance of the monitoring station for the implementation of the security process of inmates and the security of the penitentiary unit.

Key words: position of the operator of the video surveillance system, security of penitentiary units, ergonomics of the position, security.

Wprowadzenie

Bezpieczeństwo funkcjonariuszy Służby Więziennej (SW) jest przedmiotem licznych analiz naukowych¹. W ostatnich latach, w związku

---

¹ Zob. K. Cheeseman, R.A. Downey, W.E. Goodlin, *The job in the joint: The impact of generation and gender on work stress in prison*, „Journal of Criminal Justice” 2010, no. 4(38); J.M. Ellison, R. Gainey, *An opportunity model of safety risks among jail officers*, „Journal of Criminal Justice” 2020, vol. 66; L.A. Jaegers, M.G. Vaughn, P. Werth, M.M. Matthieu, S.O. Ahmad, E. Barnidge, *Work-family conflict, depression, and burnout among jail correctional officers: a 1-year prospective study*, „Safety and Health at Work” 2021, no. 2(12); E.G. Lambert, K.I. Minor, J. Gordon, J.B. Wells, N.L. Hogan, *Exploring the correlates of perceived job*

z systemową modernizacją formacji SW i powstaniem Szkoły Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości (SWWS), dostrzegana jest intensyfikacja interdyscyplinarnego zainteresowania badaczy personelem penitencjarnym, a w przedmiotowym artykule personelem pełniącym służbę w dziale ochrony na stanowisku monitorowego².

Wraz z szybkim rozwojem technologii informatycznych, system dozoru wizyjnego stał się kluczowym elementem systemu bezpieczeństwa i ochrony miejsc odosobnienia prawnego. Doskonalenie rozwiązań z zakresu nadzoru wizyjnego, zapewnienie porządku i bezpieczeństwa w jednostce penitencjarnej, w tym zagwarantowanie bezpieczeństwa funkcjonariuszom, jest istotnym mechanizmem prewencji zdarzeń, o których mowa w Zarządzeniu nr 1/2018 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 3 stycznia 2018 r. w sprawie służby dyżurnej w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej oraz sposobu ich wyjaśniania i dokumentowania. Przedstawiony materiał stanowi wypełnienie przestrzeni badawczej i zredefiniowanie dotychczasowego stanu wiedzy odnośnie do stanowiska monitorowego.

Niniejsze opracowanie zawiera oceny i opinie funkcjonariuszy SW pełniących służbę na stanowisku monitorowego i jest głosem praktyków w przedmiotowych kwestiach pragmatyki służbowej. Celem prac było określenie poczucia bezpieczeństwa funkcjonariuszy pełniących służbę na stanowisku monitorowego w zakresie realizowanych zadań służbowych. W sposób naukowy potraktowano nie tylko rozważania w zakresie bezpieczeństwa w wymiarze technicznym, lecz także proceduralnym. Należy nadmienić, że stanowisko monitorowego przed wszczęciem procedury badawczej zostało zdiagnozowane jako środek konieczny dla realizacji zadań Służby Więziennej.

Większość obowiązków funkcjonariuszy działu ochrony polega na podejmowaniu bezpośrednich kontaktów z osadzonymi, które często wynikają z faktu współpracy ze stanowiskiem monitoringu. Rola i miejsce

---

dangerousness among correctional staff at a maximum security prison, „Criminal Justice Policy Review” 2018, vol. 29, no. 3; M. Lewandowski, *Wybrane zagrożenia bezpieczeństwa funkcjonariuszy Służby Więziennej oraz ich implikacje dla bezpieczeństwa jednostek penitencjarnych*, [w:] M. Szewczyk, S. Grzesiak (red.), *Potencjał kadrowy Służby Więziennej w kontekście wykonywanych zadań służbowych*, Wydawnictwo DiG, Szkoła Wyższa Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2022.

² Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2016 r. w sprawie ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (Dz. U. 2016, poz. 1804).

monitorowego w systemie bezpieczeństwa jednostki penitencjarnej jest więc niezastąpiona ze względu na konieczność³:

- stałego obserwowania zachowania osadzonych,
- obserwacji wyznaczonych rejonów zakładu,
- niezwłocznego meldowania dowódcy zmiany o niesprawności systemu monitorowania,
- meldowania o zachowaniach godzących w porządek i bezpieczeństwo zakładu.

Ponadto w wyniku prowadzonych obserwacji monitorowy przyczynia się do udaremniania zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych dla bezpieczeństwa jednostki penitencjarnej.

Zadania na stanowisku monitorowego mają charakter enumeratywny, natomiast w ujęciu katalogowym nie stanowią katalogu zamkniętego. Funkcjonariusze są między innymi zobligowani do podejmowania działań polegających na obserwowaniu zachowania osadzonych i niedopuszczaniu do występowania z ich strony zdarzeń godzących w porządek i bezpieczeństwo jednostki oraz zagrażających ich życiu i zdrowiu. Obecność kamer obsługiwanych przez monitorowego, służących do aktywnej i świadomej obserwacji osadzonych, determinuje działania służące zachowaniu porządku wewnętrznego i przestrzeganiu regulaminów. Niewątpliwie w ujęciu koncepcyjnym funkcjonalność monitoringu wizyjnego przekłada się także na zapewnienie w zakładach karnych i aresztach śledczych porządku i bezpieczeństwa.

Założenia metodologiczne przeprowadzonych badań

System monitoringu stanowi istotny element systemu bezpieczeństwa jednostki penitencjarnej. Wobec tego celem badań było określenie poczucia bezpieczeństwa funkcjonariuszy pełniących służbę na stanowisku monitorowego w zakresie realizowanych zadań służbowych. W toku badań podjęto próbę rozwiązania następujących problemów badawczych:

1. W jaki sposób osoby pełniące służbę na stanowisku monitorowego oceniają swoje poczucie bezpieczeństwa związane z realizacją zadań?
2. Czy istnieje zależność pomiędzy cechami socjodemograficznymi osób badanych a postrzeganiem przez nich swojego bezpieczeństwa

---

³ Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2016 r. w sprawie ochrony..., § 55.

w kontekście realizacji zadań na stanowisku monitorowego (płeć, wiek, wykształcenie, staż w SW)?

3. Czy istnieje zależność pomiędzy wielkością jednostki pełnienia służby przez osoby badane a postrzeganiem przez nich swojego bezpieczeństwa w kontekście realizacji zadań na stanowisku monitorowego?

Szczegółowy opis zmiennych wynika z zastosowanego narzędzia badawczego w postaci kwestionariusza ankiety, który został wykorzystany do przeprowadzenia badań ilościowych. Użyte narzędzie uwzględniło następujące zmienne:

1. Zmienne niezależne: zmienne socjodemograficzne (wiek, płeć, poziom wykształcenia, staż służby) i pojemność jednostki penitencjarnej.
2. Zmienną zależną: poczucie bezpieczeństwa funkcjonariuszy działu ochrony Służby Więziennej pełniących służbę na stanowisku monitorowego.

W celu rozwiązania problemów badawczych zastosowano metodę sondażu diagnostycznego i wykorzystano technikę ankiety. Kwestionariusz ankiety opatrzony został stosowną instrukcją oraz metryczką. Przy wykorzystaniu ogólnych zasad metodologicznych w doborze technik i narzędzia badawczego, jego budowa i treść podporządkowana została sprecyzowanym celom i problemom badawczym⁴. W przyjętym paradygmacie badawczym badaniom podlegały tylko obiekty poddające się pomiarowi, między którymi poszukiwano zależności przyczynowo-skutkowych w celu zdiagnozowania występujących pomiędzy nimi wpływów i zależności w badanej rzeczywistości⁵.

Ze względu na osobisty aspekt niektórych zagadnień konieczne było zagwarantowanie badanym stosownych warunków przestrzennych w celu stworzenia możliwości swobodnego udzielania odpowiedzi. W badaniu wzięło udział 388 funkcjonariuszy SW realizujących zadania monitorowego w jednostkach na terenie całego kraju. Dobór celowy miał za zadanie odzwierciedlenie istotnych cech populacji funkcjonariuszy realizujących zadania na wskazanym stanowisku. Badanie było realizowane w Szkole Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości w kaliskim kampusie mundurowym, podczas przedmiotowego doskonalenia zawodowego dotyczącego stanowiska monitorowego. Następnie dokonano digitalizacji danych oraz porównań dla grup niezależnych poprzez wykorzystanie

---

⁴ T. Pilch, T. Bauman, *Zasady badań pedagogicznych. Strategie ilościowe i jakościowe*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2001, s. 149.

⁵ *Ibidem*, s. 268.

nieparametrycznego testu U Manna-Whitney'a⁶. Do analizy zostały włączone wszystkie otrzymane kwestionariusze.

Analiza statystyczna została poprzedzona analizą literatury przedmiotu i aktów prawnych. Przyjęto stan prawny na 20 grudnia 2022 r.

Charakterystyka badanej grupy

Prezentacja danych dotyczących respondentów została oparta na informacjach zawartych w metryczkach osobowych, które były częścią składową kwestionariusza ankiety. Pod uwagę były brane: płeć, wiek, wykształcenie, staż służby oraz pojemność jednostki penitencjarnej, w której pełnią służbę.

W przeprowadzonym badaniu wśród funkcjonariuszy Służby Więziennej, którzy pełnią służbę na stanowisku monitorowego, przeważali mężczyźni. Stanowili oni 86% badanych, a kobiety 11%. Pozostałe 3% nie zadeklarowało przynależności płciowej.

Ponadto blisko połowę (45,6%) badanych stanowiły osoby w przedziale wiekowym 20-29 lat, 39% respondentów to osoby w przedziale 30-39 lat, a 10% to ankietowani w wieku 40-49 lat. Najmniej liczną grupę stanowili funkcjonariusze poniżej 20 roku życia (2%). Respondenci, którzy nie podali swojego wieku to 3,6%.

Ze zgromadzonych danych wynika, że ponad połowa funkcjonariuszy biorących udział w badaniach posiadała wykształcenie średnie (53%). Studia wyższe zawodowe lub magisterskie ukończyło łącznie 45% badanych. Niespełna 2% respondentów nie udzieliło informacji o swoim wykształceniu.

Największą grupę stanowili funkcjonariusze, których długość stażu zawodowego mieściła się w przedziale poniżej 5 lat (70%). Następną grupą to funkcjonariusze ze stażem między 5-9 lat (12%). Funkcjonariusze ze stażem pomiędzy 15-19 lat stanowili 5% badanych, a z ponad dwudziestoletnim doświadczeniem były tylko 3 osoby.

Kolejną analizowaną zmienną była pojemność jednostki penitencjarnej, w której badani funkcjonariusze pełnią służbę na stanowisku monitorowego. W jednostkach o pojemności między 601-1000 osadzonych pełni służbę

---

⁶ Dobór testów istotności oparto na algorytmie zawartym w publikacji: J. Brzeziński, *Metodologia badań psychologicznych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2012.

38% badanych, w jednostkach powyżej 1000 osadzonych służbę pełni co czwarty funkcjonariusz. Łącznie w jednostkach o pojemności 301-600 osadzonych służbę pełni 19% badanych. W grupie funkcjonariuszy służących w jednostkach o pojemności do 300 osadzonych zatrudnionych jest 16% badanych.

Wyniki badań własnych

W tej części opracowania zaprezentowane zostały wyniki dotyczące oceny poczucia bezpieczeństwa badanych funkcjonariuszy, którzy pełnią służbę na stanowisku monitorowego w zakresie realizowanych zadań służbowych. Uzyskane dane są odpowiedzią na pytanie szczegółowe: W jaki sposób osoby pełniące służbę na stanowisku monitorowego oceniają swoje poczucie bezpieczeństwa związane z realizacją zadań? W celu uzyskania odpowiedzi na tak postawione pytanie, w pierwszej kolejności sprawdzono, jak badani funkcjonariusze oceniają stopień odpowiedzialności za utrzymanie bezpieczeństwa w jednostce penitencjarnej na podstawie obowiązujących procedur na stanowisku monitorowego (tabela 1.).

Tabela 1. Odpowiedzialność wynikająca z procedur na stanowisku monitorowego w ocenie funkcjonariuszy Służby Więziennej

	<i>n</i>	%
zdecydowanie nie zgadzam się	4	1
nie zgadzam się	1	0,3
raczej nie zgadzam się	7	1,8
trudno powiedzieć	26	6,7
raczej zgadzam się	52	13,4
zgadzam się	91	23,5
zdecydowanie zgadzam się	177	45,6
brak danych	30	7,7
ogółem	388	100

n – liczebność próby

Źródło: opracowanie własne

Wyniki zaprezentowane w tabeli 1. jednoznacznie świadczą, że na podstawie obowiązujących obecnie procedur prowadzenie monitoringu przez funkcjonariuszy jest w ich ocenie obarczone dużą odpowiedzialnością za utrzymanie bezpieczeństwa w jednostce penitencjarnej. Twierdzi tak zdecydowana większość badanych funkcjonariuszy (86%). Pozostałe osoby albo nie mają zdania, albo nie zgadzają się z tym twierdzeniem. Analiza danych jakościowych natomiast wskazuje, że w odpowiedzi na pytanie dotyczące sytuacji lub okoliczności, w których monitoring wizyjny zapobiega zdarzeniom mogącym naruszyć porządek i bezpieczeństwo w jednostce penitencjarnej, ankietowani podkreślają atut niezwłocznego reagowania na sytuacje, takie jak: próby samobójcze, autoagresja, zagrożenia bezpieczeństwa na spacerniaku, ataki na funkcjonariuszy. W opinii badanych monitoring pozwala zapobiegać przemycaaniu (przenikaniu) na teren jednostki przedmiotów niedozwolonych.

Następnie za konieczne uznano dokonanie analizy uzyskanych odpowiedzi w zakresie poczucia bezpieczeństwa badanych osób podczas realizacji zadań na stanowisku monitorowego (tabela 2.).

Tabela 2. Poczucie bezpieczeństwa funkcjonariuszy Służby Więziennej podczas realizacji zadań na stanowisku monitorowego

	<i>n</i>	%
zdecydowanie nie zgadzam się	38	9,8
nie zgadzam się	17	4,4
raczej nie zgadzam się	22	5,7
trudno powiedzieć	59	15,2
raczej zgadzam się	56	14,4
zgadzam się	67	17,3
zdecydowanie zgadzam się	60	15,4
brak danych	69	17,8
ogółem	388	100

n – liczebność próby

Źródło: opracowanie własne

Tabela 2. przedstawia ocenę poczucia bezpieczeństwa funkcjonariuszy SW podczas pełnienia służby na stanowisku monitorowego. Z przeprowadzonej ankiety wynika, że prawie połowa badanych oceniła poczucie

bezpieczeństwa w tym zakresie pozytywnie (47%). Blisko co piąty badany ustosunkował się to tego twierdzenia negatywnie, a 15% nie określiło swojego stanowiska.

Główny czynnik zagrażający poczuciu bezpieczeństwa w trakcie pełnienia służby na stanowisku monitorowego w opinii badanych to odpowiedzialność dyscyplinarna za niezauważenie zachowań godzących w porządek i bezpieczeństwo jednostki penitencjarnej. Ankietowani zwracają uwagę, że poczucie bezpieczeństwa maleje z tytułu awarii sprzętu monitoringu i/lub słabej jakości obrazu z kamer oraz mało precyzyjnych procedur dla stanowiska monitorowego. Badani funkcjonariusze wskazują również na stres podczas pełnienia obserwacji, który obniża ich poczucie bezpieczeństwa, a jest on wywołany obecnością kamery obserwującej pełnienie służby na stanowisku monitorowego. Ankietowani mają świadomość faktu, iż przemęczenie wynikające z tytułu pełnienia służby na innych stanowiskach stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa podczas przejścia na stanowisko pracy monitorowego, szczególnie w godzinach nocnych.

W następnym punkcie badanych funkcjonariuszy poproszono o ocenę słuszności własnych decyzji dotyczących interpretacji obrazu z monitoringu wizyjnego (tabela 3.).

Tabela 3. Ocena słuszności własnych decyzji dotyczących interpretacji obrazu z monitoringu wizyjnego osób pełniących służbę na stanowisku monitorowego

	<i>n</i>	%
zdecydowanie nie zgadzam się	6	1,5
nie zgadzam się	8	2,1
raczej nie zgadzam się	11	2,8
trudno powiedzieć	49	12,6
raczej zgadzam się	108	27,9
zgadzam się	108	27,9
zdecydowanie zgadzam się	68	17,5
brak danych	30	7,7
ogółem	388	100

n – liczebność próby

Źródło: opracowanie własne

Zdecydowana większość ankietowanych jest przekonana o słuszności własnych decyzji dotyczących interpretacji obrazu z monitoringu (74%). Zaledwie 6% spośród badanych odpowiedziało, że nie zgadza się i nie ma pewności co do oceny interpretacji widzianego przez nich obrazu. Niecałe 13% funkcjonariuszy nie potrafiło jednoznacznie odnieść się do tego stwierdzenia. W niniejszym aspekcie za istotne uznano poznanie opinii dotyczącej skutków wynikających z niepoinformowania przełożonych o zaobserwowanych nieprawidłowościach. W opinii badanych zaistnienie takiej sytuacji rodzi konsekwencje dyscyplinarne dla funkcjonariusza. W sposób szczególny ankietowani zwracali uwagę na skutki z tytułu niezauważania lub bierności w postawie monitorowego. W pierwszej kolejności funkcjonariusze dostrzegali konsekwencje i zagrożenie dla życia i zdrowia osadzonego oraz klasyfikują sytuacje jako potencjalne źródło zachowań zagrażających bezpieczeństwu. Badani podkreślali, że w sytuacji poinformowania przełożonego o zaistniałych sytuacjach ma miejsce częstsza kontrola zachowania osadzonego przez oddziałowego oraz ustalanie przyczyn zachowań osadzonych. Ankietowani zwracali uwagę na szybkość reakcji przełożonych na meldunki o zagrożeniach napływających ze stanowiska monitorowego. Podkreślali także, że obraz monitoringu przyczynia się do zmiany kategorii osadzonego na kategorię tzw. „N”. W opiniach ankietowanych wskazano na brak współpracy wychowawcy i psychologa z monitorowymi w zakresie informacji o zachowaniu osadzonych. Funkcjonariusze podkreślili, że zarówno w wariancie niepoinformowania przełożonych z tytułu domniemanej lub udowodnionej bierności funkcjonariusza, jak i z tytułu niezauważania sytuacji trudnej konsekwencje dla nich są takie same.

Kolejne stwierdzenie, do którego badani funkcjonariusze ustosunkowali się, dotyczyło ich obaw przed pełnieniem służby na stanowisku monitorowego z uwagi na odpowiedzialność dyscyplinarną (tabela 4.).

W grupie badawczej obawy przed pełnieniem służby na stanowisku monitorowego ze względu na ryzyko poniesienia odpowiedzialności dyscyplinarnej wyraziło 54% funkcjonariuszy. Dla 13% z nich było to trudne do określenia, natomiast braku obaw z tytułu potencjalnej odpowiedzialności dyscyplinarnej nie wyraziło 27% badanych. Obawy przed pełnieniem służby na stanowisku monitorowego funkcjonariusze identyfikują na podstawie diagnozy obszaru organizacyjnego, technicznego i interpersonalnego.

Tabela 4. Obawy funkcjonariuszy Służby Więziennej przed pełnieniem służby na stanowisku monitorowego wynikające z ryzyka poniesienia odpowiedzialności dyscyplinarnej

	<i>n</i>	%
zdecydowanie nie zgadzam się	23	5,9
nie zgadzam się	46	11,9
raczej nie zgadzam się	34	8,8
trudno powiedzieć	50	12,9
raczej zgadzam się	39	10
zgadzam się	66	17
zdecydowanie zgadzam się	106	27,3
brak danych	24	6,2
ogółem	388	100

n – liczebność próby

Źródło: opracowanie własne

Obawy wynikające z organizacji służby biorą się z faktu obserwacji dużej liczby obrazów kamer z jednoczesną obserwacją znacznej liczby osadzonych. Funkcjonariusze wskazywali na brak normy liczby kamer przypadających na stanowisko monitorowego. Funkcjonariuszom towarzyszy obawa wynikająca z prawdopodobieństwa niezauważenia zdarzenia w jednej z wielu monitorowanych cel. Badana grupa zwróciła uwagę na zjawisko częstej rotacji funkcjonariuszy na stanowisku monitorowego, braku znajomości specyfiki osadzonych i potencjalnych zagrożeń z ich strony. Ankietowani podkreślali konieczność dzielenia uwagi pomiędzy obserwacją cel a jednoczesną obserwacją rejonu służbowego pod kątem zapewnienia bezpieczeństwa samym funkcjonariuszom SW. W obszarze organizacyjnym badani zwracali uwagę na zjawisko umieszczania w celach monitorowanych osadzonych bez precyzyjnego/konkretnego uzasadnienia. W opinii badanych jest to niekorzystne względem rzeczywistych potrzeb.

Obawy ankietowanych dotyczące obszaru technicznego wynikały z możliwości błędnej oceny i interpretacji obrazu. Niewystarczająca jakość i rozdzielczość wyświetlanego obrazu zwiększała prawdopodobieństwo niedomagań w interpretacji obserwowanych zjawisk. Ankietowani zwracali zarazem uwagę na konieczność wielopunktowego dzielenia uwagi. Ich

zdaniem obecność kamery na stanowisku monitorowego służy interpretacji zachowania monitorowego przez przełożonych, głównie na niekorzyść funkcjonariusza. Dodatkowo badani podkreślali, że obraz z kamery pomieszczenia monitorowego jest zgrywany przez przełożonych celem wywierania presji na funkcjonariuszu (np. niewłaściwą pozycją na krześle lub spożywaniem posiłku). Badani podkreślają, że jest to praca pod presją.

W obszarze technicznym badani zwracali uwagę na to, że ekran jednego monitora jest podzielony na sześć lub więcej obrazów z kamer. W sytuacji zaistnienia zdarzenia i postępowania wyjaśniającego lub dyscyplinarnego, kontrolujący oglądają wybrane zdarzenie na dużym ekranie z różną prędkością. Ankietowani podkreślali również brak zdalnej możliwości wymuszenia na osadzonym pewnych zachowań, celem możliwości pełnej kontroli sytuacji w celi, np. gdy osadzeni podejmują próby odebrania sobie życia przy czynnościach codziennych, takich jak golenie, szczotkowanie zębów, leżenie na łóżku. Ankietowani zwracali uwagę również na brak ergonomii na stanowisku monitorowego. W opinii badanych pomieszczenia są często słabo i sztucznie oświetlone oraz ciasne. Czynniki te przekładają się na obniżenie poziomu koncentracji na wskazanym zadaniu (zadaniach) oraz potęgują stres, a także wpływają negatywnie na proces percepcji.

Tabela 5. Poczucie stresu funkcjonariuszy Służby Więziennej podczas sygnalizowania konieczności interwencji związanej z sytuacją zaobserwowaną na ekranie monitora

	<i>n</i>	%
zdecydowanie nie zgadzam się	74	19,1
nie zgadzam się	63	16,2
raczej nie zgadzam się	44	11,4
trudno powiedzieć	53	13,7
raczej zgadzam się	42	10,8
zgadzam się	35	9
zdecydowanie zgadzam się	11	2,8
brak danych	66	17
ogółem	388	100

n – liczebność próby

Źródło: opracowanie własne

Stres jest nieodłącznym elementem służby w Służbie Więziennej, dlatego poproszono badane osoby o określenie poczucia stresu związanego z sygnalizacją konieczności podjęcia interwencji związanej z sytuacją zaobserwowaną na ekranach monitorów (tabela 5.).

Z danych zaprezentowanych w powyższej tabeli wynika, że stosunkowo silny stres w sytuacji związanej z sygnalizacją konieczności podjęcia interwencji związanej z sytuacją zaobserwowaną na ekranach monitora odczuwa 23% badanych funkcjonariuszy, a blisko połowa (47%) zadeklarowała, że taka sytuacja nie jest dla nich stresująca. Trudności z ustosunkowaniem się do stwierdzenia miało 14% badanych, a niespełna 3% z nich nie udzieliło żadnej odpowiedzi. Badani w uzasadnieniu swojego stanowiska jako czynnik będący największym źródłem stresu w trakcie interwencji wymieniali najczęściej zaobserwowanie zdarzenia z katalogu zamachu samobójczego, działań na rzecz ucieczki lub bójki osadzonych. Następnym stresującym zdarzeniem była dla nich ocena przełożonych co do czasu reakcji monitorowego na zdarzenie i ryzyko odpowiedzialności dyscyplinarnej z tytułu decyzji przełożonych.

W dalszej części funkcjonariusze biorący udział w badaniu mieli możliwość zaproponowania wprowadzenia regulacji prawnych, których celem byłaby optymalizacja rozwiązań organizacyjnych, technicznych oraz materiałowych kształtujących efektywność realizowanych zadań (tabela 6.).

Tabela 6. Potrzeba wprowadzenia nowych regulacji prawnych mających na celu optymalizację i unifikację rozwiązań organizacyjnych, technicznych i materiałowych w opinii funkcjonariuszy Służby Więziennej

	<i>n</i>	%
zdecydowanie nie zgadzam się	5	1,3
nie zgadzam się	11	2,8
raczej nie zgadzam się	12	3,1
trudno powiedzieć	82	21,1
raczej zgadzam się	50	12,9
zgadzam się	74	19,1
zdecydowanie zgadzam się	116	29,9
brak danych	38	9,8
Ogółem	388	100

n – liczebność próby

Źródło: opracowanie własne

Zdecydowana większość ankietowanych (62%) dostrzegła potrzebę wprowadzenia zmian prawnych warunkujących efektywność wykonywanych zadań na stanowisku monitorowego. Jednoznacznego stanowiska w tej sprawie nie przyjął co piąty badany, a 10% z nich nie udzieliło odpowiedzi. Potrzeby wprowadzenia zmian nie dostrzegło 7% funkcjonariuszy. Jednocześnie badani dokonali oceny obecnie obowiązujących regulacji prawnych. Ankietowani negatywnie oceniali brak regulacji prawnej dotyczącej ograniczeń liczby kamer i obrazów przypadających na jednego funkcjonariusza pełniącego obserwację. Brak regulacji prawnych odnośnie do obserwacji miejsca pełnienia służby samego monitorowego jest również negatywnie oceniany przez badanych i przekłada się na obniżenie morale. W zakresie wykonywanych obowiązków służbowych na stanowisku monitorowego funkcjonariusze wskazywali jednocześnie na kierunki zmian takie jak uszczegółowienie ilu osadzonych może obserwować monitorowy na jednym ekranie monitora. Funkcjonariusze zaznaczają, że w ujęciu praktycznym popartym przepisami stanowisko monitorowego powinno jednocześnie obejmować co najmniej dwóch funkcjonariuszy.

Ocena obecnie obowiązujących regulacji prawnych (tabela 7.) stanowi kolejny punkt badania.

Tabela 7. Obecnie obowiązujące regulacje prawne w ocenie funkcjonariuszy Służby Więziennej

	<i>n</i>	%
zdecydowanie nie zgadzam się	68	17,5
nie zgadzam się	58	14,9
raczej nie zgadzam się	45	11,6
trudno powiedzieć	107	27,6
raczej zgadzam się	35	9
zgadzam się	23	5,9
zdecydowanie zgadzam się	10	2,6
brak danych	42	10,8
ogółem	388	100

n – liczebność próby

Źródło: opracowanie własne

Blisko połowa ankietowanych osób (44%) oceniła obecnie obowiązujące regulacje prawne jako niewystarczające, a tylko 16% z nich uważało, że są one wystarczające i nie ma potrzeby wprowadzania zmian w tym zakresie. Blisko co trzeci badany (28%) nie ustosunkował się do twierdzenia. W uzasadnieniu – podobnie jak we wcześniejszych opiniach – badani odnieśli się do problematyki organizacji stanowiska w zakresie sprecyzowania wytycznych co do liczby kamer przypadających na jednego funkcjonariusza oraz zagadnień wpisujących się w ergonomię pełnienia służby, a także określenia algorytmów, czasów na reakcje, obszaru odpowiedzialności oraz podstawy monitorowania stanowiska pracy monitorowego.

W dalszej części funkcjonariusze mieli wskazać, czy w ciągu ostatnich 3 miesięcy podejmowali działania informujące o sytuacjach mogących mieć znaczenie dla zachowania porządku i bezpieczeństwa w jednostce penitencjarnej (tabela 8.).

Tabela 8. Częstość podejmowania przez funkcjonariuszy działań informujących o sytuacjach mogących mieć znaczenie dla zachowania porządku w jednostce penitencjarnej

	<i>n</i>	%
0	91	23,5
1	46	11,9
2	45	11,6
3	52	13,4
4	20	5,2
5	24	6,2
6 i więcej	55	14,1
brak danych	55	14,1
Ogółem	388	100

n – liczebność próby

Źródło: opracowanie własne

Z danych zawartych w powyższej tabeli wynika, że żadnych działań z poziomu stanowiska monitorowego nie podejmowało 24% funkcjonariuszy. W okresie kwartału 3 razy działania takie podjęło 13% z nich. W przypadku 14% badanych działania takie podejmowane były ponad sześciokrotnie. W przedziale od 1 do 2 sytuacji w kwartale działania

informacyjne podjęło 12% badanych funkcjonariuszy, 14% badanych podjęło takie działania ponad 6 razy i również 14% nie udzieliło odpowiedzi.

Świadomość poniesienia odpowiedzialności dyscyplinarnej jest czynnikiem, który w największym stopniu przyczynia się do braku podejmowania decyzji w sytuacjach trudnych. Dlatego poproszono badanych o określenie liczby przypadków, kiedy to wobec funkcjonariuszy pełniących służbę na stanowisku monitorowego wszczynano postępowanie dyscyplinarne, w związku z niewłaściwą realizacją obowiązków służbowych (tabela 9.).

Tabela 9. Liczba zdarzeń na stanowisku monitorowego skutkujących prowadzeniem względem funkcjonariusza postępowania dyscyplinarnego w związku z niewłaściwą realizacją przez niego obowiązków służbowych

	<i>n</i>	%
0	309	79,6
1	8	2,1
2 i więcej	6	1,5
brak danych	65	16,8
Ogółem	388	100

n – liczebność próby

Źródło: opracowanie własne

Wobec zdecydowanej większości badanych funkcjonariuszy na stanowisku monitorowego nie podejmowano postępowania dyscyplinarnego (80%). W 8 przypadkach miało ono miejsce jeden raz, a w 6 przypadkach dwa razy lub więcej.

Ostatni analizowany czynnik odnosił się do braku poczucia pewności w interpretacji obserwowanych zdarzeń (tabela 10.).

Z danych zawartych w powyższej tabeli wynika, że brak obaw w związku z oceną i interpretacją sytuacji z monitoringu wizyjnego widoczny był u 42% badanych osób, a co czwarty respondent miał wątpliwości w tym zakresie. Blisko, co trzeci funkcjonariusz nie określił swojego stanowiska, a 7% badanych w żaden sposób nie ustosunkowało się do tego twierdzenia.

Tabela 10. Brak pewności interpretacji w przypadku zaobserwowania nietypowych sytuacji związanych z zachowaniem osadzonego lub w obrębie obserwowanego wizyjnie terenu

	<i>n</i>	%
zdecydowanie nie zgadzam się	36	9,3
nie zgadzam się	71	18,3
raczej nie zgadzam się	55	14,2
trudno powiedzieć	102	26,3
raczej zgadzam się	60	15,4
zgadzam się	25	6,4
zdecydowanie zgadzam się	12	3,1
brak danych	27	3,1
Ogółem	388	100

n – liczebność próby

Źródło: opracowanie własne

W niniejszej części opracowania zaprezentowane zostały wyniki odnoszące się do zależności pomiędzy cechami socjodemograficznymi badanych osób a postrzeganiem przez nich bezpieczeństwa w kontekście realizowanych zadań na stanowisku monitorowego, oceną przygotowania do powierzonych zadań oraz oceną czynników utrudniających realizację obowiązków służbowych. Ponadto zaprezentowano wyniki dotyczące zależności pomiędzy wielkością jednostki pełnienia służby przez osoby badane a oceną swojego przygotowania do powierzonych zadań i postrzeganiem przez badanych swojego bezpieczeństwa.

W przypadku badań ilościowych do opracowywania wyników badań w pierwszej kolejności rozpatruje się możliwość zastosowania testów parametrycznych, jednak ich użycie jest ograniczone określonymi założeniami – zmienne mające rozkład normalny, zmienne mierzalne itd. Testy parametryczne są również niemiarodajne dla danych jakościowych i danych uporządkowanych. Zastosowanie zatem testów parametrycznych do opracowania wyników przeprowadzonych badań jest nieuzasadnione. W celu wykrycia wskazanych zależności zastosowano nieparametryczny test U Manna-Whitney'a, który jest odpowiedni w przypadku dwóch niezależnych próbek. W artykule zaprezentowane zostały tylko te wyniki, w przypadku których wystąpiły istotne statystycznie różnice. W efekcie pozwoliło to na udzielenie odpowiedzi na pytanie: Czy istnieje zależność

między cechami socjodemograficznymi osób badanych a postrzeganiem przez nich swojego bezpieczeństwa w kontekście realizacji zadań na stanowisku monitorowego (płeć, wiek, wykształcenie, staż w SW)?

Tabela 11. Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących postrzegania przez nich swojego bezpieczeństwa a wykształcenie

	Suma rang grupa 1	Suma rang grupa 2	Z popraw.	p	n ważn. grupa 1	n ważn. grupa 2
Dotychczasowe szkolenia dla funkcjonariuszy SW realizujących zadania na stanowisku monitorowego były wystarczające	38942	25320	3,91	0,00009	196	162
Mam obawy przed pełnieniem służby na stanowisku monitorowego ze względu na ryzyko poniesienia odpowiedzialności dyscyplinarnej	33661	32043	-2,15	0,03	197	165
Należy wprowadzić regulacje prawne, które miałyby na celu optymalizację i unifikację rozwiązań organizacyjnych, technicznych i materiałowych wpływających szczególnie na efektywność wykonywanej służby z zachowaniem ergonomii	31513	29213	-2,00	0,04	191	157

Źródło: opracowanie własne

Legenda: Z popraw. – wartość testu U Manna-Whitneya skorygowanego, stosowanego ze względu na rangi wiązane dla liczebności obu grup powyżej 20; p – poziom istotności; n ważn. – liczebność grupy, suma rang grupa 1 – wykształcenie średnie, suma rang grupa 2 – wykształcenie wyższe

W pierwszej kolejności sprawdzono, czy wykształcenie różnicuje badanych funkcjonariuszy w zakresie postrzegania przez nich swojego bezpieczeństwa (tabela 11.).

Dokonano porównania funkcjonariuszy na stanowisku monitorowego w zakresie ich wykształcenia. Wykonany test różnic U Manna-Whitney'a wykazał, że badani funkcjonariusze różnią się między sobą w sposób istotny statystycznie ($p < 0,05$). Osoby z wykształceniem średnim w większym stopniu dotychczasowe szkolenia uznawały za wystarczające, lecz mają obawy przed pełnieniem służby na stanowisku monitorowego ze względu na ryzyko poniesienia odpowiedzialności dyscyplinarnej i jednocześnie uważają, że należy wprowadzić regulacje prawne, które miałyby na celu optymalizację i unifikację rozwiązań organizacyjnych, technicznych i materiałowych, wpływających szczególnie na efektywność wykonywanej służby z zachowaniem ergonomii w porównaniu do funkcjonariuszy z wykształceniem wyższym.

Następnie sprawdzono, czy różnice pomiędzy stażem służby badanych funkcjonariuszy a ich stosunkiem do obowiązujących regulacji prawnych są statystycznie istotne (tabela 12.).

Tabela 12. Stosunek respondentów do stwierdzenia „obecnie obowiązujące regulacje prawne są wystarczające” a staż służby

Suma rang grupa 1	Suma rang grupa 2	Z popraw.	P	n ważn. grupa 1	n ważn. grupa 2
46382	11249	2,49	0,01	262	77

Źródło: opracowanie własne

Legenda: Z popraw. – wartość testu U Manna-Whitneya skorygowanego, stosowanego ze względu na rangi wiązane dla liczebności obu grup powyżej 20; p – poziom istotności; n ważn. – liczebność grupy, – liczebność grupy, suma rang grupa 1 – staż do 5 lat, suma rang grupa 2 – staż powyżej 5 lat

Wykonany test U Manna-Whitney'a wykazał, że badani funkcjonariusze różnią się między sobą w sposób istotny statystycznie ($p = 0,01$). Osoby ze stażem do 5 lat służby na stanowisku monitorowego w większym stopniu pozytywnie ocenili obecnie obowiązujące regulacje prawne w porównaniu do osób, których staż służby wyniósł ponad 5 lat.

W toku przeprowadzonych analiz statystycznych wpływ zmiennych socjodemograficznych dotyczących płci oraz wieku badanych osób okazał się nieistotny statystycznie, stąd nie uwzględniono ich w opracowaniu.

Następnie zbadano, czy istnieje zależność pomiędzy wielkością jednostki, w której badani pełnią służbę, a postrzeganiem przez nich swojego bezpieczeństwa w kontekście realizacji zadań na stanowisku monitorowego.

Tabela 13. Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących postrzegania przez nich swojego bezpieczeństwa a pojemność jednostki penitencjarnej

	Suma rang grupa 1	Suma rang grupa 2	Z popraw.	p	n ważn. grupa 1	n ważn. grupa 2
Czuję się bezpiecznie podczas pełnienia służby na stanowisku monitorowego	29132	20639	-2,17	0,03	195	120
Dotychczasowe szkolenia dla funkcjonariuszy SW realizujących zadania na stanowisku monitorowego były wystarczające	36970	26577	-3,6558	0,03	226	130

Źródło: opracowanie własne

Legenda: Z popraw. – wartość testu U Manna-Whitneya skorygowanego, stosowanego ze względu na rangi wiązane dla liczebności obu grup powyżej 20; p – poziom istotności; n ważn. – liczebność grupy, suma rang grupa 1 – pojemność jednostki penitencjarnej do 600 osadzonych, suma rang grupa 2 – pojemność jednostki penitencjarnej do 1000 osadzonych

Wykonany test różnic U Manna-Whitney'a wykazał, że badani funkcjonariusze różnią się między sobą w sposób istotny statystycznie ($p=0,03$) w zakresie postrzegania swojego bezpieczeństwa w zależności od pojemności jednostki penitencjarnej, w której pełnią służbę. Osoby, które obowiązki służbowe wykonywały w jednostkach do 600 osadzonych, częściej podkreślały swoje poczucie bezpieczeństwa podczas pełnienia służby oraz w większym stopniu uznawały dotychczasowe szkolenia

za wystarczające w porównaniu do funkcjonariuszy pełniących służbę w jednostkach od 601 do 1000 osadzonych.

Wnioski z przeprowadzonych badań

Dokonując podsumowania przeprowadzonych badań nad problematyką poczucia bezpieczeństwa funkcjonariuszy pełniących służbę na stanowisku monitorowego, należy zauważyć, że jest to próba zmierzenia się z obszarem bardzo złożonym o wieloaspektowym zakresie. System monitoringu jest skutecznym narzędziem zarządzania bezpieczeństwem jednostki penitencjarnej, a przeprowadzone badanie stanowi podstawę do dalszego rozwoju tego narzędzia oraz kontynuacji badań dotyczących stanowiska monitorowego. W ramach dalszych prac badawczych konieczne jest stałe weryfikowanie i uwzględnianie potrzeb rozpoznawanych przez Centralny Zarząd Służby Więziennej, jak i kierownictwo każdej z jednostek penitencjarnych.

Poczucie bezpieczeństwa jest ważnym determinantem warunkującym realizację zadań na stanowisku monitorowego. Z przeprowadzonych badań wynika, że jest ono niskie. Tylko niespełna połowa respondentów ocenia pozytywnie swój poziom poczucia bezpieczeństwa (47%). Więcej niż połowa respondentów (54%) obawia się pełnienia służby na stanowisku monitorowego ze względu na ryzyko poniesienia odpowiedzialności dyscyplinarnej. Zdecydowana większość badanych (86%) czuje się obciążona dużą odpowiedzialnością za utrzymanie bezpieczeństwa w areszcie śledczym lub zakładzie karnym. Prawie co czwarty badany wskazał, że w przypadku sytuacji związanej z koniecznością podjęcia interwencji związanej z sygnalizacją sytuacji zaobserwowanej na ekranach monitora odczuwa stosunkowo silny stres.

Oceny jakościowe personelu penitencjarnego w zakresie ogólnej oceny funkcjonowania funkcjonariuszy na stanowisku monitorowego pozostają w relacji ze stanem aktualnych procedur, obowiązujących rozwiązań technicznych i wymagań stanowiskowych. Dostrzegalny jest wpływ zastosowanych rozwiązań na poczucie dobrostanu psychologicznego funkcjonariuszy odnośnie do odczuwanego stresu i poczucia odpowiedzialności, lecz od tej reguły są wyjątki. Z analizy wyników przeprowadzonych badań w celu pogłębienia treści problemów badawczych wynika, że większość respondentów dostrzega konieczność wprowadzania zmian, i te zmiany

popiera, natomiast nie jest w stanie wskazać, do czego i na czym miałyby te zmiany polegać w ujęciu ogólnym. Pojawiają się zindywidualizowane rekomendacje dla miejsca pełnienia służby, rozumiane jako dostosowane rozwiązania dla potrzeb jednostki organizacyjnej, np. zainstalowanie kamer o wyższej rozdzielczości obrazu.

Częstym zjawiskiem w czasie analizy i oceny środowiska pracy monitorowego było koncentrowanie uwagi przez respondentów na zdarzeniach, które miały miejsce w dalszej i bliższej przeszłości oraz dotyczyły bezpieczeństwa prawnego funkcjonariuszy. Badana grupa wyartykułowała obawy co do własnej przyszłości, nawet tej najbliższej, z tytułu obecnych procedur, praktyk położonych wobec podległych funkcjonariuszy na stanowisku monitorowego oraz interpretacji zdarzeń z monitoringu i kamery skierowanej na monitorowego z potencjalną niekorzyścią dla funkcjonariusza. Fakt ten jest tym ważniejszy, iż funkcjonariusze dostrzegają konieczność i potrzebę koncentrowania uwagi nie tylko na zagrożeniach i obserwacji osadzanych, lecz także na własnym zachowaniu i sposobie pełnienia obserwacji ekranów, w stosunku do których nie ma jeszcze wypracowanych procedur (rekomendacji). Ankietowani podkreślają ten fakt bardzo wyraźnie. Luka ta w opinii zespołu badawczego wymaga powołania interdyscyplinarnego zespołu niezależnych ekspertów tak, aby powstałe analizy, oceny, diagnozy, a w konsekwencji rekomendacje, do których wypracowane zostaną warianty na rzecz ergonomii stanowiska monitorowego w zależności od pojemności jednostki penitencjarnej i jej specyfiki. Rekomendacje i utworzone rozwiązania maksymalnie obiektywne, unikające niebezpieczeństwa dostarczania argumentów na rzecz z góry ustalonych tez pod wpływem autorytetów formalnych, mogą stanowić skuteczne rozwiązania przyczyniające się do poprawy bezpieczeństwa.

Bibliografia

- Brzeziński J., *Metodologia badań psychologicznych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2012.
- Cheeseman K., Downey R.A., Goodlin W.E., *The job in the joint: The impact of generation and gender on work stress in prison*, „Journal of Criminal Justice” 2010, no. 4(38).
- Ellison J.M., Gainey R., *An opportunity model of safety risks among jail officers*, „Journal of Criminal Justice” 2020, vol. 66.
- Jaegers L.A., Vaughn M.G., Werth P., Matthieu M.M., Ahmad S.O., Barnidge E., *Work-Family Conflict, Depression, and Burnout Among Jail Correctional Officers: A 1-Year Prospective Study*, „Safety and Health at Work” 2021, no. 2(12).
- Lambert E.G., Minor K.I., Gordon J., Wells J.B., Hogan N.L., *Exploring the Correlates of Perceived Job Dangerousness Among Correctional Staff at a Maximum Security Prison*, „Criminal Justice Policy Review” 2018, vol. 29, no. 3.
- Lewandowski M., *Wybrane zagrożenia bezpieczeństwa funkcjonariuszy Służby Więziennej oraz ich implikacje dla bezpieczeństwa jednostek penitencjarnych*, [w:] Szewczyk M., Grzesiak S. (red.), *Potencjał kadrowy Służby Więziennej w kontekście wykonywanych zadań służbowych*, Wydawnictwo DiG, Szkoła Wyższa Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2022.
- Łobocki M., *Metody i techniki badań pedagogicznych*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2011.
- Pilch T., Bauman T., *Zasady badań pedagogicznych. Strategie ilościowe i jakościowe*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2001.

Akty prawne:

- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2016 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (Dz. U. z 2016 r., poz. 1804).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2019 r. w sprawie szczegółowego trybu działań funkcjonariuszy Służby Więziennej podczas wykonywania czynności służbowych (Dz. U. z 2019 r., poz. 2518).
- Zarządzenie nr 1/2018 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 3 stycznia 2018 r. w sprawie służby dyżurnej w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej oraz sposobu ich wyjaśniania i dokumentowania.